

AVOKATI I POPULLIT

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës,
trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/323
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot.
Nr. Dok. 202300243/2

Tiranë ___/___/2023

Lënda: Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe trajtimit të të paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë.

Drejtuar: Z. Admir ABRIJA
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Engjëllush AVDYLAJ
Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale

VLORË

Të nderuar zotërinj,

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues, në vijim Mekanizmi Kombëtar (MKPT), seksion pranë Avokatit të Popullit, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar dhe nenin 81 të ligjit nr.81/2020, datë 25.06.2020, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", kreu një inspektim periodik në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) në Vlorë, më datë 02.03.2023, sipas planit të inspektimit të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin z.Hazbi Selita, znj. Gloria Çarkaxhiu dhe znj. Nertila Qafzezi me detyrë nd/komisionere pranë Mekanizmit Kombëtar.

Qëllimi i inspektimit ishte vlerësimi i kushteve të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale në Vlorë, garantimi i të drejtave dhe trajtimi i të paraburgosurve në bazë të akteve ligjore e nënligjore dhe dokumenteve ndërkombëtare në fuqi, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit Popullit të bëra gjatë inspektimeve të mëparshme.

Gjatë vizitës monitoruese, grupit të inspektimit ju ofrua mundësia që të kishin akses të plotë në këqyrjen dhe administrimin e dokumentacionit të kërkuar, inspektimin dhe evidentimin e kushteve ku mbahen dhe trajtohen të paraburgosurit në këtë institucion, si dhe zhvillimin e intervistave konfidenciale me personat e paraburgosur, në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve në fuqi.

Mekanizmi Kombëtar, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka të drejtën e detyrimit kushtetues dhe ligjor t'ju parashtojë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime të përgjithshme

Inspektimi i MKPT-së në IEVP Vlorë, u krye pa paralajmërim dhe pa mbikëqyrjen e stafit të institucionit, gjatë zhvillimit të intervistave konfidenciale me të burgosurit, si dhe u zhvillua në përputhje me procedurat e parashikuara në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

Grupi i inspektimit bazuar në metodologjinë e inspektimit në burgje, zhvilloi paraprakisht një takim, në mungesë të drejtorit të institucionit, me zv. drejtorin z. Gentian Manellari i komanduar në këtë post dhe shefin e policisë z.Edmond Levani, të cilët u njohën me qëllimin e inspektimit.

Grupi i inspektimit kërkoi gjithashtu vënien në dispozicion të kopjeve të praktikave të punës që ndiqen nga sektori juridik, sektori psiko-social, sektori i shërbimit shëndetësor, kopje të organikës së institucionit, si dhe të informacioneve të dërguara Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve nga sektori ekonomik dhe ai i burimeve njerëzore, në lidhje me planifikimin e fondeve për investime në godinat e banimit në regjimin e brendshëm etj.

Nisur nga infrastruktura e godinave në regjimin e brendshëm, elementët e sigurisë, cilësia e shërbimeve që ofrohen, si dhe ambientet e jashtme që shërbejnë për ajrim dhe aktivitete të përbashkëta, theksojmë se IEVP Vlorë garanton standarde të pranueshme për sa i përket kushteve infrastrukturore për të paraburgosurit.

Sipas informacionit, IEVP Vlorë, bazuar në Urdhrin e Ministrit të Drejtësisë nr.381, datë 19.07.2019 "Për disa ndryshime në Urdhrin nr.8927/1, datë 27.09.2018 të Ministrit të Drejtësisë "*Për kategorizimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale*", kategorizohet "institucion paraburgimi" i sigurisë së zakonshme.

Në ditën e inspektimit në IEVP Vlorë ishin të akomoduar 143 të paraburgosur, nga të cilët 4 persona ishin të moshës 18-21 vjeç, për të cilët nuk kishte dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualët e sigurisë për këtë kategori, si dhe 10 persona të sëmurë me probleme të shëndetit mendor, për të cilët nuk kishte Sektor të Kujdesit së Veçantë (SKV). Kapaciteti zyrtar i institucionit ishte për 150 persona, pa përfshirë këtu ambientet e dhomave në sektorin e infermierisë, si dhe sektorin e observimit dhe veçimit, pasi kapaciteti arrin në një total prej 160 personash.

Gjithashtu, grupi i inspektimit kërkoi informacion për situatën e popullimit edhe për periudhën vjetore të inspektimit, e cila rezultoi si më poshtë vijon:

1. Muaji Shtator 2022	159 persona
2. Muaji Tetor 2022	161 persona
3. Muaji Nëntor 2022	145 persona
4. Muaji Dhjetor 2022	141 persona
5. Muaji Janar 2023	138 persona
6. Muaji Shkurt 2023	143 persona

Sikurse paraqitet nga grafiku i statistikave, rezulton se IEVP Vlorë ka patur popullim në kapacitetin fizik të institucionit, gjatë periudhës 6-mujore. U konstatua nga inspektimi se episode të herëpashërshme mbipopullimi përgjithësisht nga disa sektore të të paraburgosurve ishin mbi kapacitet, ku ata ishin të pajisur me shtretër për fjetje dhe të vendosur në dhoma të destinuara për 2, 3 dhe 4 persona, duke ngushtuar në këtë mënyrë hapësirat e dhomave ekzistuese

Rritja e numrit të shtretërve brenda dhomave nuk është tregues që përcakton kapacitetin fizik të institucionit, pasi janë cënuar kushtet për jetesë normale të këtyre shtetasve. Konkretisht, në shumicën e dhomave ku ishin akomoduar personat, hapësira dhe sipërfaqja e banimit nuk i përgjigjej parametrave teknike dhe jetësore që i takon çdo personi, sikurse është e miratuar në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve, por edhe larg standardeve ndërkombëtare që synohen të arrihen për këtë qëllim¹.

Institucioni i Avokatit të Popullit e konsideron si një problematikë të qenësishme, duke pasur parasysh kapacitetet e lejuara për akomodimin e të dënuarve dhe të të paraburgosurve në këtë institucion. Nga vlerësimi i kushteve materiale të institucionit, ato nuk janë sipas parametrave teknike jetësore të përcaktuara në legjislacionin kombëtar dhe atë ndërkombëtar.

Fenomeni i mbipopullimit është evident edhe në 2 muajt e parë të vitit 2023, sipas grafikut të evidentuar sa më lart. Në vlerësimin tonë, nisur nga fakti se IEVP Vlorë është institucion paraburgimi, situata e mbipopullimit veç mungesës së kapaciteteve akomoduese është në varësi edhe të dinamikës së vendimeve që marrin Gjykata e Shkallës së Parë dhe Gjykatat e Apelit Vlorë dhe Tiranë. Ndaj, në kushte të tilla është tepër e domosdoshme që DPB e cila bën planifikimin e kapaciteteve akomoduese për çdo IEVP, të kërkojë edhe shpërndarjen e të paraburgosurve në IEVP-të e tjera më të afërta me Prokuroritë dhe Gjykatat e Rrethit Gjyqësor, pasi të paraburgosurit që jetojnë në ambientet e këtij institucioni janë në kushte trajtimi jo dinjitoz.

Theksojmë se Komiteti Europian për Parandalimin e Torturës dhe Trajtimit Çnjerëzor dhe Degradues (CPT), gjatë vizitës së tij në Shqipëri në datat 20 - 30 Nëntor 2018, ka rekomanduar për IEVP-të, se: “Edhe pse numri i përgjithshëm i të paraburgosurve është ulur krahasuar me vizitat e mëparshme, autoritetet shqiptare duhet të mbajnë në konsideratë mangësinë e përmbushjes së standardit minimal prej 4 m² të hapësirës për person, kur në to sistemohen më shumë persona (në këtë normë nuk mbahet parasysh sipërfaqja e tualetit që mund të ndodhet brenda dhomës). Ky shqetësim është adresuar edhe në rekomandimet tona të mëparshme, bazuar edhe në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve standard i cili duhet të respektohet plotësisht në praktikë”².

Godinat në regjimin e brendshëm dhe infrastruktura e institucionit, garantonin sigurinë dhe kushtet e qëndrimit të të paraburgosurve, për kryerjen e veprimeve sipas orarit ditor,

¹ Vendimi Nr.437, datë 20.05.2015 “Për miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve”, Neni 30 parashikon se: “Në vendosjen e të paraburgosurve apo të të dënuarve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo IEVP-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4m² për çdo person të paraburgosur apo të dënuar, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar”.

² shih: <https://rm.coe.int/168097986b> “Report to the Albanian Government on the visit to Albania carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)” from 20 to 30 November 2018 CPT/Inf (2019) fq. 32.

si dhe ofronte mundësi për të përballuar dinamikën e hyrjeve të reja dhe transferimit të të paraburgosurve në I EVP-të e tjera, situatë kjo që ndryshonte çdo ditë në varësi të vendimeve të gjykatave.

Organika e miratuar për I EVP në Vlorë përbëhej nga 145 punonjës, nga të cilët 35 ishin punonjës civil dhe 110 punonjës me uniformë të sektorit të shërbimit të sigurisë së institucionit. Aktualisht, organika e I EVP Vlorë, përbëhej nga sektori i burimeve njerëzore dhe shërbimeve, sektori ligjor, sektori financiar, sektori i logjistikës, sektori shëndetësor dhe sektori i policisë. Në tërësi organika ishte e plotësuar, por kishte mungesa në 10 (dhjetë) ndihmës inspektorë të nivelit bazë të sektorit policor, si dhe në sektorin shëndetësor me 1 (një) mjek të përgjithshëm me kohë të pjesshme dhe 1 (një) stomatolog me kohë të pjesshme.

Nisur nga informacioni i stafit të institucionit në lidhje me zbatimin e rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit në inspektimin e mëparshëm³ rezultoi se:

1. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për krijimin e ambienteve të veçanta brenda ambienteve të godinës së banimit, për tharjen e rrobave të të paraburgosurve dhe heqjen e menjëhershme për arsye sigurie për jetën e tyre, të litarëve, rripave dhe mjeteve të tjera në dhoma, që përdoren për tharjen e rrobave⁴.
2. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për sigurimin e plotë dhe furnizimin me medikamente, për rastet e të sëmurëve akut dhe rastet e emergjencave në I EVP Vlorë.
3. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për pajisjen e të paraburgosurve me detergjentë dhe materiale të tjera për pastrimin dhe mbajtjen e higjienës personale dhe të ambientit në dhomat e banimit, sipas normativave mujore.
4. **Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi**, për eliminimin e mbipopullimit në I EVP Vlorë, pasi kjo situatë ka sjellë për pasojë shkeljen e të drejtave jetike të personave të paraburgosur që vuajnë dënimin në këtë institucion, si dhe përbën shkelje të standardeve të parashikuara në aktet ligjore dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.
5. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për përmirësimin e cilësisë së ushqimit dhe larminë e tij sipas produkteve të stinës, si dhe për ushtrimin e kontrolleve të vazhdueshme nga drejtuesit e institucionit, për këtë problematikë.

Ndërkohë, një pjesë e rekomandimeve të paraqitura nga Avokati i Popullit nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar. Më konkretisht:

1. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për hidroizolimimin e tarracës të godinës së banimit, për eliminimin e lagështirës në dhomat e të paraburgosurve dhe në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve.
2. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për instalimin në godinën e të paraburgosurve të sistemit qendror për ngrohje/ftohjen e ambienteve të brendshme të institucionit, si dhe garantimin në çdo kohë të furnizimit me ujë të ngrohtë për mbajtjen e higjienës personale të të paraburgosurve dhe të ambienteve të përbashkëta, në përshtatje dhe me kushtet klimaterike të zonës.
3. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për furnizimin me ujë të pijshëm 24 orë në ditë në ambientet e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë, dhe deri në

³ Rekomandimi i dërguar me shkresën nr. K4/I74-2 prot., datë 23.11.2022.

⁴ Kthim përgjigje të shkresës të dërguar nga Institucioni i Avokatit të Popullit me numër 13875/1 prot, datë 31.01.2023 të Institucionit të Ekzekutimit të Vendime Penale (I EVP) Vlorë.

realizimin e plotë të investimit të rritet numri i orareve të furnizimit me ujë në 10 orë në ditë nga 6 orë që është aktualisht.

4. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për vënien në funksion të ambienteve të pashfrytëzuara, të cilat qëndrojnë të mbyllura në institucion.
5. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për vendosjen e një tende për mbulimin e ambientit të ajrimit në I EVP Vlorë.
6. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për vënien në funksion të të gjitha dusheve, si dhe lyrjen e ambienteve për të qenë sa më të pastra nga ana higjieno-sanitare.
7. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualët e sigurisë për këtë kategori.
8. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në I EVP Vlorë.
9. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për plotësimin sipas strukturës organike të sektorit shëndetësor të institucionit me 1 mjek të dytë të përgjithshëm, me kohë të pjesshme dhe 1 stomatolog, me kohë të plotë, me qëllim garantimin cilësor të shërbimit shëndetësor për të burgosurit pacientë kronikë dhe të burgosurit e tjerë.
10. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për shtimin e palestrës me materiale si: gira, shtanga sipas peshës dhe vegla të tjera që ndihmojnë të paraburgosurit të kalojnë kohë shlodhëse në këtë drejtim.
11. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
12. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për pajisjen me komoda sipas kushteve normale për jetesë në dhomat e observimit, me kushte higjieno-sanitare të pastra dhe dezinfektim të shpeshtë të këtyre ambienteve në I EVP Vlorë.
13. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për parashikimin e kapaciteteve të I EVP-së, sipas parashikimeve të standardeve të hapësirës, si dhe të miratohet nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve me urdhër.
14. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për shtimin e operatorëve telefonik dhe vënien në punë të aparateve të telefonave që ndodhen në regjimin e brendshëm, për plotësimin e nevojave të të burgosurve për kryerjen e bisedave telefonike me familjarët e tyre, si dhe hapjen e linjës pa shpërblim për numrat e kontaktit me Avokatin e Popullit dhe komunikimin e të burgosurve me institucionin në lidhje me adresimin e ankesave.
15. **Nuk ishte zbatuar rekomandimi**, për analizimin e moszbatimit të rekomandimeve të Avokatit të Popullit në kompetencë të këtij institucioni, si dhe nxjerrjen e përgjegjësive për dhënien e masave disiplinore ndaj personave përgjegjës.

Është rasti të theksojmë se garantimi i kushteve për trajtimin me dinjitet të të paraburgosurve me burgim, respektimi i të drejtave dhe të lirive themelore të tyre dhe parandalimi i sjelljeve ose trajtimit mizor, çnjerezor, poshtërues apo degradues, si dhe rekomandimet e CPT-së dhe të Avokatit të Popullit duhen vlerësuar maksimalisht nga institucionet që ato ju drejtohen. Për sa më sipër, grupi i inspektimit u informua nga stafi i I EVP Vlorë, se ky institucion i është drejtuar në mënyrë të vazhdueshme Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve për mbështetje financiare për përmirësimin e kushteve në këtë institucion.

Trajtimi i të paraburgosurve

Objekti i vizitës inspektuese të grupit të monitorimit ishte trajtimi i të paraburgosurve, identifikimi i rasteve të përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar në aktet normative, apo presionit psikologjik ndaj tyre, si dhe përdorimi efektiv i masave

disiplinore në bazë të kushteve dhe kritereve të përcaktuara në aktet ligjore kombëtare dhe aktet ndërkombëtare të fushës.

Nga informacioni që u grumbullua gjatë vizitës inspektuese dhe intervistimi i të paraburgosurve, grupi monitorues nuk konstatoi raste apo pretendime nga të paraburgosurit, lidhur me keqtrajtim apo tejkallim të forcës fizike nga ana e punonjësve të shërbimit të sigurisë apo stafit të institucionit.

Grupi i inspektimit, një vëmendje të veçantë i kushtoi këqyrjes së procedurave që ndiqen nga stafi i institucionit për trajtimin dhe zgjidhjen e kërkesë/ankesave të të burgosurve nga administrata e institucionit, funksionimit të Komisionit të Pritjes në lidhje me trajtimin e të burgosurve që hyjnë rishtaz në institucion, funksionimin e Komisionit për Dhënien e Masave Disiplinore, cilësisë së aktiviteteve që zhvillohen me të burgosurit, ofrimit të shërbimit dhe trajtimit shëndetësor të të burgosurve, cilësisë dhe larmishmërisë së ushqimit, furnizimit të të burgosurve sipas normativave mujore me detergjentë dhe mjete të higjienës personale, etj.

U verifikua, plotësimi i kushteve materiale të jetesës për të paraburgosurit në këtë institucion. Inspektimi u përqëndrua kryesisht tek kushtet e banimit, mbipopullimi në dhoma, higjiena personale, kushtet sanitare, veshjet, cilësia e përgatitjes dhe shpërndarjes në kohë të ushqimit, ndriçimi, ventilimi, ngrohja, ambientet e takimit me familjarët, komunikimi telefonik dhe monitorimi me kamera i ambienteve të përcaktuara sipas skemës së sigurisë.

Theksojmë se, infrastruktura në regjimin e brendshëm të institucionit ishte e plotë dhe funksionale, e cila mundësonte jetesë normale dhe llojshmëri të zhvillimit të aktiviteteve me të burgosurit. Godinat, dhomat e banimit dhe ambientet e përbashkëta në regjimin e brendshëm, ishin në gjendje të mirë teknike.

Në godinën e I EVP-së ishte evidente lagështira, më e theksuar në ambientin e tualeteve në këtë institucion. Niveli i lagështirës ishte tej normave të lejuara dhe për pasojë prezenca e saj në këto ambiente, ndikon drejtëpërdrejt në jetën dhe shëndetin e të të paraburgosurve, si dhe për vetë punonjësit e policisë së burgut.

Personat e moshës 18-21 vjeç **nuk** ishin të akomoduar në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualin e sigurisë për këta persona, por ata ishin të shpërndarë në dhoma me të paraburgosurit. Nga informacioni i drejtuesve të institucionit, sistemimi i tyre në dhoma të veçanta, ishte i pamundur për shkak të mospërshtatjes dhe familjarizimit që ata kishin me të paraburgosurit e tjerë. Ajrimi dhe veprimtaritë me karakter sportiv dhe edukativ, vijonin të zhvilloheshin me grupe të vogla dhe të ndarë sipas grup moshave dhe interesave të të paraburgosurve.

Nga intervistat konfidenciale të zhvilluara me të paraburgosurit, rezultoi se kishte disa ankesa që ishin të lidhura kryesisht me kushtet e përgjithshme të jetesës në institucion. Ato konsistonin në përkeqësimin e kushteve të jetesës në disa dhoma banimi, për shkak të mbipopullimit të tyre mbi kapacitetin fizik; në prezencën e lagështirës në disa dhoma banimi dhe kryesisht në ambientet e përbashkëta si në tualete dhe dushe; problemet me sistemin elektrik; mungesën e ujit të ngrohtë për larjen e trupit, etj.

Grupi i inspektimit, mori ankesa nga të burgosurit edhe për mosfunksionimin e sistemit të kaldajës (chiller), që shërben për ngrohje/ftohjen e ambienteve në regjimin e brendshëm. Ky shqetësim bëhej serioz gjatë stinës së dimrit kur temperaturat në këtë zonë ishin të ulta deri nën zero. Institucioni për periudhën e dimrit kishte lejuar futjen në regjimin e brendshëm të ngrohseve elektrike, ndërsa në verë të pajisjeve elektrike për ftohje, të cilat veç funksionit të tyre, kishin rritur ngarkesat në rrjetin elektrik dhe dëmtonin sistemin e brendshëm elektrik.

Në intervistat me të paraburgosurit, u ngrit si shqetësim mungesa në organikë e një mjeku me kohë të plotë, për shkak të nevojës që ata kishin për kryerjen në kohë të vizitave mjekësore apo lëshimit të rekomandimeve për vizita mjekësore pranë mjekëve specialist në Spitalin Rajonal Vlorë. Mjeku që kryente detyrën në këtë institucion, nuk ishte me kohë të plotë, por ishte i punësuar me kontratë me kohë të pjesshme dhe koha për të kryer vizita mjekësore nuk ishte e mjaftueshme, pasi numri i kërkesave të të paraburgosurve për vizita mjekësore ishte i lartë. Kjo situatë, kishte kufizuar të drejtën e të paraburgosurve për të marrë shërbim shëndetësor më të specializuar pranë spitaleve apo klinikave mjekësore, që ndodhen në qytetin e Vlorës. Në rastin kur nuk është e mundur punësimi i një mjeku me kohë të plotë, IEVP-ja duhet të punësojë dy mjekë me kohë të pjesshme për të adresuar nevojat e të paraburgosurve.

Një problematikë që u evidentua nga intervistat me të paraburgosurit, kishte të bënte edhe me zvarritjet në zbardhjen e vendimeve nga Gjykata e Apelit Vlorë dhe ekzekutimin në kohë të tyre nga Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Vlorë. Nga verifikimi i disa ankesave të të burgosurve, rezultoi se zvarritja e vendimeve shkante deri në 6 muaj. Ky konstatim ka të bëjë me procedurat gjyqësore dhe të prokurorisë, por edhe institucionet duhet të bashkëpunojë më shumë dhe të jetë më proaktive me administratat respektive, pasi është e pajustificuar një zvarritje kaq e gjatë e zbardhjes së vendimeve gjyqësore.

Kjo problematikë sjellë për pasojë cënimin e të drejtave të të dënuarve të cilët janë në pritje të zbardhjes së vendimit edhe pse ky vendim është shpallur muaj më parë. Bazuar në Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 209, datë 6.4.2022 “Për miratimin e rregullores së përgjithshme të burgjeve”, të dënuarve duke qendruar ende me statusin e të paraburgosut në IEVP ju kufizohen të drejta të parashikuara në këtë rregullore, më konkretisht parashikimet në nenet 65, 66,70, 79, 101 etj.

Në IEVP Vlorë ishin të punësuar 13 të paraburgosur, siç ishte përcaktuar në strukturën organike, në pozicione pune si sanitar, ndihmës kuzhiner, shpërndarës ushqimi, berber, mirëmbajtës, etj. Sipas intervistave me të paraburgosurit, punësimi paraqet interes për sa kohë që kushtet e punësimit dhe shpërblimi janë të rregulluara me aktet nënligjore, sikurse parashikohet në nenet 43 dhe 44 të ligjit nr.81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”; të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, miratuar me VKM nr. 209, datë 06.04.2022; VKM-në nr.602, datë 13.10.2021 “Për përcaktimin e rregullave të posaçme për punësimin e të burgosurve, kushtet e punës, kohëzgjatjen dhe shpërblimin e saj”; të Urdhrit nr. 169, datë 16.05.2022 të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve “Për lidhjen e kontratës së punës me të burgosurit e punësuar për nevoja shërbimi në IEVP dhe pagesat e tyre në masën 40%”. Avokati i Popullit vlerëson krijimin e mundësive për punësimin e personave të burgosur, në kuadër të garantimit të fitimit, ruajtjes dhe zhvillimit të aftësive për punë dhe njohurive profesionale, për riintegrimin në shoqëri pas përfundimit të kryerjes së dënimit.

Masat mbrojtëse

Në intervistat e zhvilluara me të paraburgosurit dhe stafin e institucionit, u kërkua informacion për sistemin e kërkesë/ankesave, ku rezultoi se ai zbatohet sipas Urdhrit të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve⁵. Në urdhër, përcaktohen personat përgjegjës të autorizuar të cilët në mënyrë periodike marrin kërkesë/ankesat e të paraburgosurve, kryejnë regjistrimin në regjistrin përkatës dhe protokollimin e tyre, si dhe janë përgjegjës për trajtimin dhe kthimin e përgjigjes brenda afatit të përcaktuar nga titullari i institucionit⁶. Regjistri i kërkesë/ankesave ruhet dhe administrohet nga sekretaria e institucionit.

Të paraburgosurit, pasi plotësonin një formular kërkesë/ankese ia dorëzonin më pas punonjësit të edukimit, sipas sektorëve që mbulonin. Më tej, punonjësi i edukimit, kërkesë/ankesat e të burgosurve brenda ditës i dërgonte në sekretarinë e institucionit ku protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili nëpërmjet sektorëve përgjegjës, kthente përgjigje në kohë sa më të shpejtë.

Nga verifikimi i regjistrit të kërkesë/ankesave, për vitin 2023 ankesat/kërkesat e të paraburgosurve kishin për objekt kërkesa për blerje TV, biseda në SKYPE me familjen, aplikim për hapje llogarie në bankë, takim me drejtorin, kërkesë për transferime, kryerjen e vizitave mjekësore nga mjeku, dërgimin te mjekët specialist në Spitalin Rajonal Vlorë, pajisjen me kopje të vendimit të gjykatave, konsulenca juridike, etj.

Grupi i inspektimit nuk mori ankesa në lidhje me procedurat që ndiqen nga stafi i institucionit në lidhje me trajtimin dhe zgjidhjen e kërkesave të tyre nga drejtuesit e institucionit. Ata ngrinin problemin e vonësive në kthimin e përgjigjeve të kërkesave të tyre nga DPB, kryesisht për ato kërkesa që kishin të bënin me transferimin në IEVP-të e tjera.

Gjatë inspektimit, u verifikuan gjithashtu procedurat e ndjekura për hyrjet e reja të të paraburgosurve në institucion, intervistimi i të paraburgosurve, evidentimi i gjendjes shëndetësore dhe psiko-sociale të tyre, si dhe mënyra e plotësimit të regjistrit dhe dosjeve personale të të paraburgosurve. Nga verifikimi i këtij dokumentacioni u konstatua se, procedura e pranimit të të burgosurve që hyjnë rishtaz në institucion zbatohet në mënyrë korrekte nga Komisioni i Pritjes, praktikë kjo e cila ishte e evidentuar në libër dhe në regjistrin përkatës. Më tej, dokumentacioni protokollohet në sekretarinë e institucionit.

Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional. Ato monitoronin ambientet në regjimin e brendshëm, si dhe mjediset e jashtme të institucionit përgjatë 24 orëve. Të dhënat nga regjistrimet e kamerave ruhen në server për një periudhë 30 ditore.

Theksojmë se mbikëqyrja me kamera e të gjitha mjediseve të IEVP-së Vlorë, përveç mjediseve ku çenohet privatësia, është vlerësuar nga ana e Institucionit të Avokatit të Popullit, si një masë mbrojtëse ndaj personave të privuar nga liria.

⁵Neni 58, pika 5 e ligjit Nr.81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.

⁶Neni 58 i ligjit Nr.81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.

Komunikimet me telefon me familjet e tyre, të paraburgosurit i zhvillonin normalisht në telefonat me kartë të vendosur në mjediset e korridoreve në regjimin e brendshëm. Ata ishin në gjendje pune dhe të burgosurit kryenin 8 telefonata në muaj me familjet dhe të afërmit e tyre. Sa i takon komunikimit me telefon me institucionin e Avokatit të Popullit, të burgosurit ngritën shqetësimin se nuk mund të flisnin lirisht, pasi numrat e telefonit të institucionit nuk ishin të lidhur drejtpërdrejt pa kartë dhe pa pagesë nga kompania që ofronte këtë shërbim.

Në lidhje me këtë problematikë, drejtuesit e institucionit duhet të komunikojnë menjëherë me përfaqësuesit e kompanisë telefonike, për të zgjidhur të drejtën e komunikimit të të dënuarve me institucionin tonë dhe organizatat që veprojnë në fushën e mbrojtjes të të drejtave të të burgosurve. Numrat e kontaktit të të burgosurve me Avokatin e Popullit, përbëjnë një garanci për mbrojtjen e të drejtave të tyre, por në kushtet kur kjo mundësi është e kufizuar, përbën premisë në cënimin e të drejtave që ju jep ligji.

Sjellim në vëmendje të DPB-së, se këto problematika janë konstatuar nga grupet e MKPT-së edhe në IEVP-të e tjera, për të cilat është rekomanduar shtimi i operatorëve telefonik në sistemin e burgjeve, si dhe heqja e kufizimeve për të komunikuar me numrat e kontaktit të Avokatit të Popullit, por sikurse konstatohet edhe nga inspektimi në këtë IEVP, këto rekomandime ende nuk kanë gjetur zbatim. Avokati i Popullit shpreh shqetësim të thellë për mosvlerësimin me kujdesin e duhur të rekomandimeve në lidhje me plotësimin e këtij detyrimi ligjor nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve.

Vizitat e të paraburgosurve me familjarët e tyre kryheshin rregullisht 4 herë në muaj, nga të cilat 3 takime fizike dhe 1 takim online⁷. Institucioni ka ambiente për takime fizike me familjarët. Ambienti i takimeve të të burgosurve me familjarët në IEVP Vlorë, kishte 1 post për takime online, 4 poste për takime fizike me familjarët e të paraburgosurve, 1 dhomë prindërimi në distancë dhe 1 dhomë për takime speciale me familjarët. Këto mjedise ishin të kompletuara me stola për qëndrimin ulur të personave dhe ndahen në mes nga një xham i trash, i cili nuk i lejon të takohen fizikisht. Ambienti i takimeve online, ishte i pajisur me një kompjuter për komunikimin me skype.

Procedurat e takimit të të paraburgosurve me familjarët, zhvilloheshin çdo ditë sipas listës së miratuar nga drejtori i IEVP-së. Nga intervistat, të paraburgosurit nuk paraqitën ankesa në lidhje me procedurat për takimin dhe komunikimin me telefon me familjarët e tyre.

Dhoma e prindërimit në distancë, ishte e pajisur me tavolinë dhe karrige, ku të paraburgosurit mund të takonin fizikisht fëmijët e tyre. Gjatë takimeve me fëmijët dhe familjarët në këto dhomë, respektoheshin masat e sigurisë, por dhe privatësia e takimit.

Kushtet materiale

Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë është një institucion i ri, me infrastrukturë të plotë e funksionale në regjimin e jashtëm dhe të brendshëm të tij, sipas të gjitha standardeve të përcaktuara në dispozitat ligjore, nënligjore dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.

⁷ Neni 70 i Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, miratuar me VKM-në nr.209, datë 06.04.2022.: “Të burgosurit kanë të drejtën e zhvillimit të vizitës të paktën 4 (katër) herë në muaj me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, me një kohëzgjatje të paktën 1 (një) orë.... Të burgosurit kanë të drejtë të zëvendësojnë 1 (një) vizitë fizike me atë online”.

Kushtet materiale të institucionit në funksion të të paraburgosurve, ishin të plotësuar dhe garantonin standarde përgjithësisht të pranueshme për jetesë normale dhe zhvillimin e aktiviteteve me karakter kulturor, edukativ dhe sportiv, për rehabilitimin e kësaj kategorie, me përjashtim të disa çështjeve të trajtuara më lart për sistemin ngrohje/ftohje, lagështirës etj.

Gjendja e godinave, ambientet e ajrimit, ambientet e përbashkëta dhe parametrat teknik të ndërtimit të dhomave të banimit, ishin në gjendje të mirë dhe plotësonin kërkesat e të paraburgosurve. Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë, përbëhej nga dy godina, A dhe D, secila nga tre kate, me 43 dhoma në total. Nisur nga infrastruktura e brendshme, në katin e parë ndodhen ambientet e përbashkëta për takime me familjarët, kuzhina, lavanderia, dhe dushet e përbashkëta për të paraburgosurit. Ndërsa, në katin e dytë ndodheshin salla e TV, palestra, biblioteka, ambientet e kultit fetar, klasat e kurseve profesionale, etj.

Ambientet në çdo sektor në regjimin e brendshëm, ishin sipas standardeve përse i përket llojshmërisë së aktiviteteve ditore, si klasa edukimi dhe këshillimi psiko-social, dhoma për takimet me familjarët, dhoma e prindërimit në distancë, klasa ku zhvillohet mësimi dhe zhvillimi i kurseve profesionale, si dhe ambiente kulti të ndara më vete për besimtarët mysliman dhe katolik. Veç këtyre ambienteve, grupi i inspektimit konstatoi dhe disa ambiente (dhoma) të tjera, të cilat ishin të mbyllura dhe pa funksione. Sipas informacionit të drejtuesve të institucionit, ato ambiente janë të ndërtuara që nga zbatimi i projektit, por nuk përdoren pasi nëse ato vihen në funksion, kërkojnë staf mbështetës dhe staf sigurie shtesë nga struktura organike e miratuar.

Kushtet e dhomave, sipërfaqet dhe hapësirat ishin të përshtatura duke mos respektuar hapësirën jetike për person. Pothuajse të gjitha dhomat kishin tualete brenda, me kushte të mira higjieno-sanitare. Dhomat **nuk** ishin të pajisura me orenditë e nevojshme për mbajtjen e sendeve personale dhe ruajtjen e ushqimit të të paraburgosurve, por sikurse rezultoi në shumicën e rasteve këto orendi e pajisje ishin siguruar nga familjarët e tyre, për mbajtjen e ushqimit në kushte normale dhe të përshtatshme. Materialet për fjetje si dyshekët, batanijet dhe çarçafët ishin në gjendje të mirë dhe të mirëmbajtura.

Ambienti i dusheve ishte i përbashkët dhe ndodhej në katin e parë të institucionit. Ky ambient kishte nevojë për lyerje dhe për për t'u mbajtur pastër nga ana higjieno-sanitare. Dushet nuk ishin funksionale, pasi atyre u mungonin kokat e dusheve dhe për pasojë të paraburgosurit laheshin në dhomat e tyre. Për këtë problematikë, Institucioni i Avokatit të Popullit ka rekomanduar në mënyrë të përsëritur se institucioni duhet të parashikojë fonde për mirëmbajtjen e vazhdueshme të këtyre ambienteve.

Gjithashtu, institucioni kishte ambiente ajrimi, por ishin të pambuluara në rastet e kryerjes së ajrimit në mot me shi.

Ambientet në regjimin e brendshëm kishin energji elektrike të pandërprerë që furnizohej nga rrjeti elektrik, por kishte dhe burim energjie rezervë me gjeneratorë, për furnizimin me energji elektrike në rast ndërprerje.

Çdo sektor kishte telefona me kartë që të paraburgosurit mund të komunikonin me familjet e tyre, si dhe kuti postare për hedhjen e kërkesë/ankesave, të cilat hapeshin nga personeli i autorizuar i institucionit për këtë qëllim.

Mungesa e ujit të rrjedhshëm dhe cilësia e ujit, ishte një ankesë e ngritur nga të paraburgosurit. Furnizimi me ujë i ambienteve kryhej 3 herë në ditë me orar të reduktuar, por koha ishte e pamjaftueshme për mbajtjen e higjienës personale dhe njëkohësisht për mbajtjen e pastërtisë së ambienteve të banimit. Ata deklarorin se, uji nuk është i cilësisë së mirë dhe nuk mund të përdoret për tu pirë dhe as për gatim. Uji i pijshëm blihej nga të paraburgosurit nëpërmjet “Marketit online”, duke rritur kostot e buxheteve të familjeve të tyre. Ndërkohë, furnizimi me ujë të pijshëm i të burgosurve është një e drejtë që duhet të sigurohet nga institucioni⁸.

Grupi monitorues inspektoi situatën e trajtimit, kushteve materiale dhe higjienike të të paraburgosurve në ambientet e observim/veçimit. Ky ambient përbëhej nga 2 dhoma observimi dhe 2 dhoma veçimi. Në ditën e inspektimit, ambienti i observimit ishte pajisur me një krevat, dyshek, batanije, si dhe çarçafë. Gjithashtu, kishte 2 persona në dhomat observim/veçimit. Ambienti në tërësi ishte i pastër nga ana higjiene-sanitare, por kishte nevojë për lyrje. Problematikë në këto ambiente ishte gjithashtu dhe mungesa e dushit për larjen e trupit të personave, pasi në mungesë të tij, larja e trupit duhet të bëhej në ambientet e dusheve të përbashkëta sipas sektorëve.

Ushqimi për të paraburgosurit gatuhej në kuzhinën e institucionit, e cila ishte me hapësirë e sipërfaqe të madhe, si dhe me ambiente më vete për gatimin e ushqimit dhe për ruajtjen e tij. Kuzhina ishte e kompletuar me pajisje frigoriferike për secilin produkt ushqimor më vete, me pajisje kuzhine alternative (elektrike dhe gaz) për gatimin e vakteve ushqimore, si dhe me karroca për shpërndarjen e ushqimit deri te të paraburgosurit.

Në kuzhinë ndodhej e afishuar kuota ditore, menuja, si dhe librezat shëndetësore të personelit të kuzhinës, ndërsa gatimi i ushqimit kryhej sipas kategorive të përcaktuara në Rregulloren e Brendshme të Burgjeve më vete për të burgosurit, për të punësuarit, si dhe për të sëmurët diabetik.

Personeli i kuzhinës përbëhej nga 4 kuzhinerë sipas strukturës organike dhe 6 ndihmës kuzhinerë, të punësuar nga radhët e të paraburgosurve. Në intervistat me të paraburgosurit, nuk u paraqitën ankesa lidhur me cilësinë e gatimit, larmishmërinë dhe shpërndarjen e ushqimit.

Regjimi dhe aktivitetet

Regjimi dhe aktiviteti i të paraburgosurve ishte i përcaktuar në orarin e veprimeve ditore të miratuar nga titullari i këtij institucioni. Orari i veprimtarive ishte i miratuar nga drejtori i institucionit dhe i unifikuar për të gjithë sektorët, pavarësisht sigurisë së të paraburgosurve dhe aktiviteteve që zhvilloheshin sipas grup moshave dhe kategorive, më vete për ata.

⁸ Neni 27 i ligjit 81/2020 thuhet shprehimisht se: “Të paraburgosurit dhe të dënuarve duhet t’u sigurohet në vazhdimësi ujë i pijshëm”.

Gjatë inspektimit u vu re se zhvilloheshin aktivitete të përbashkëta nga të cilat mund të përfitonin të paraburgosurit, të cilat ishin kryesisht, lojërat e tavolinës siç janë lojërat me letra, domino, aktivitetet fetare, kalçeto, trajtimi periodik i temave sociale nga specialistët e edukimit në sektorin përkatës, etj. Temat sociale janë realizuar në klasat e këshillimit, duke krijuar fokus grupe me kategori të ndryshme me të paraburgosur, për ti ardhur në ndihmë rehabilitimit sa më shpejt në kushtet e privimit nga liria. Në ambientet e regjimit të brendshëm nga sektori i edukimit realizohet plani ditor i aktiviteteve ku realizohen aktivitete sportive, si futbollit në kalçeto dhe palestra. Në ambientet e palestrës sipas planit të aktivitetit ditor të dënuarit zhvillojnë palestër një orë në ditë për çdo kat sipas sektorëve përkatës. Në lidhje me këtë të paraburgosurit ngritën si shqetësim mungesën e materialeve në palestër si psh. gira në çdo rast, shtaga të ndryshme sipas peshave, shtrimin me tapet, etj.

Nga ana dokumentare, sektori i çështjeve shoqërore kishte të hartuar programe mujore pune, programe për trajtimet individuale psiko-sociale, si dhe plane mujore të aktiviteteve. Në rastin e festave kombëtare dhe festave fetare, në bashkëpunim me sektorin e policisë, ishin organizuar aktivitete të veçanta. Për secilin të paraburgosur ishin të plotësuar dosjet psiko-sociale.

Nga verifikimi dokumentacionit, sektori i çështjeve shoqërore kishte të miratuara planet për zhvillimin e aktiviteteve sportive me të dënuarit, si dhe programet individuale të këshillimit të ndarë më vete për moshat 18-21 vjeç dhe për grup moshat e tjera.

Gjithashtu, në IEVP Vlorë prej muajit shtator ka filluar zhvillimi i procesit arsimor, ku pjesë e këtij procesi janë të paraburgosurit të cilët nuk kanë përfunduar arsimin e detyrueshëm 9-vjeçar. Procesit arsimor në kushtet e kufizimit të jetës së lirë realizohet nga 3 (tre mësuese), të cilat përkatësisht japin lëndët shkencore, shoqërore dhe ciklin e ulët.

Në IEVP Vlorë, në mënyrë të vazhdueshme janë zhvilluar kurset profesionale për elektriciist dhe për gjuhën angleze. Në këto kurse marrin pjesë të paraburgosur, të cilët i frekuentojnë rregullisht dhe në përfundim të kursit pajisen me certifikatë pjesëmarrjeje. Aktualisht këto kurse zhvillohen çdo ditë sipas programit të përcaktuar dhe kishte 9 të paraburgosur për secilin kurs.

Është për t'u theksuar se një ndër qëllimet e institucioneve të mbyllura penitenciare është riintegrimi në shoqëri i personave, në momentin që do të lënë burgun. Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se: *“Regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*⁹.

Mekanizmi Kombëtar thekson nevojën e vazhdueshme të ndërthurjes së aktiviteteve kulturore-sportive dhe edukative me të paraburgosurit sipas grup moshave dhe kategorive, si dhe hartimin e programeve për këshillimin dhe trajtimin individual të këtyre personave, me qëllim që ata të kenë mundësi të ndërveprojnë me njëri-tjetrin, si dhe të mbushin sado pak atë boshllëk psikologjik dhe edukativ, që krijohet tek këta persona nga mungesa e aktiviteteve kulturore dhe sportive me botën jashtë, gjatë periudhës së vuajtjes së dënimit.

⁹Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika 25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

Biblioteka e institucionit ishte funksionale dhe ishte furnizuar me libra të rinj. Në bibliotekë ishte i punësuar një i paraburgosur, i cili e mirëmbante atë dhe plotësonte kartelat për çdo të dënuar që kishte interes për leximin e librave. Në këtë institucion, ishin funksionale dhe 2 ambiente kulturi për besimtarët mysliman dhe ortodoks, të cilat funksiononin sipas kalendarit të këtyre besimeve fetare.

Ajrimi i të dënuarve realizohej sipas orarit ditor, por në mënyrën që janë të organizuara godinat në regjimin e brendshëm të institucionit, të dënuarit qëndronin në ajrim edhe jashtë këtij orari. Në regjimin e brendshëm ndodheshin 4 ambiente ajrimi (çdo sektor më vete) dhe një fushë futbollit, ku lejoheshin të zhvilloheshin aktivitete sportive me grupe.

Shërbimi shëndetësor

Grupi i inspektimit, gjatë vizitës inspektuese në IEVP Vlorë, i kushtoi një rëndësi të veçantë funksionimit dhe cilësisë së ofrimit të shërbimit shëndetësor të të paraburgosurve, për garantimin dhe ruajtjen e shëndetit të këtyre personave që vuajnë dënimin në regjimin e burgjeve, si dhe krahasuar me standardet e përcaktuara në aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.

Sipas strukturës organike të re të institucionit, personeli mjekësor përbëhej nga 8 punonjës, nga të cilët 1 (një) mjek i përgjithshëm me kohë të pjesshme, 1 (një) stomatolog me kohë të pjesshme 1 (një) farmacist dhe 5 (pesë) infermierë.

Koha në dispozicion për kryerjen e vizitave mjekësore nga mjeku, ishte në varësi të numrit të kërkesave dhe diagnozës që paraqisnin të paraburgosurit. Vizitat mjekësore pranë mjekëve specialist në Spitalin Rajonal të Vlorës, me rekomandimin e mjekut të institucionit, kryheshin në varësi të masave të sigurisë për lëvizjen e të sëmurëve nga IEVP Vlorë për në spital, mundësisht menjëherë për rastet urgjente, ndërsa për të sëmurët kronikë koha e pritjes shkonte deri në 10 ditë.

Në IEVP Vlorë kishte 20 të sëmurë kronik, si dhe 10 persona të sëmurë të shëndetit mendor dhe 4 paraburgosur si përdorues lëndesh narkotike (që marrin trajtim me metadon), të cilët trajtoheshin me medikamente, ushqim dhe vizita mjekësore sipas rekomandimeve të mjekëve specialist.

Shërbimi shëndetësor ndodhej në katin e dytë të godinës në regjimin e brendshëm, në një ambient të veçantë ku ndodhej dhoma e vizitave të mjekut, dhoma e stomatologut, farmacia dhe dhoma për konsultat ditore dhe rastet e urgjencës.

Dhomat e vizitave ishin të plotësuara me krevat dhe shtroje, në kushte të mira higjieno-sanitare. Dhoma e stomatologut ishte e rregullt, e pajisur me autoklavë dhe poltron të ri dhe funksiononte rregullisht për ofrimin e shërbimeve të nevojshme.

Dhoma shtrimi ishin 5 (pesë), ku 3 (tre) dhoma ishin të pajisura me 1 (një) shtrat, dhe 2 (dy) dhoma të tjera me 2 (dy) shtretër. Dhomat spitalore ishin të pajisura me dyshekë, çarçafë, por mungonin pajisjet e domosdoshme për të përmbushur nevojat kryesore të jetesës, si tavolina, stola, komodina. Gjithashtu, për larjen e trupit kishte ambiente të posaçme në fund të korridorit, 2 dushe me ujë të ngrohtë, si dhe 2 tualete të përbashkëta, të cilat ishin funksionale për këtë qëllim.

Nga shqyrtimi i dokumentacionit të stafit mjekësor e në veçanti ai i mjekut, u konstatua se, nga ana e tij ishin siguruar konsultime të vazhdueshme me të paraburgosurit. Sa i përket regjistrave, dhe konkretisht ai i vizitave mjekësore, mjekimeve, konsultave të specializuara në Spitalin Rajonal të Vlorës, i të sëmurëve mendorë dhe i abuzuesve me substanca narkotike/alkoolit, i personave që refuzojnë terapinë, si dhe regjistri i informacionit 24 orësh të infermierëve, u gjetën të gjithë të sekretuar dhe të mbajtur më rregull. Kartelat mjekësore ishin të mbajtura në mënyrë të saktë dhe të mbyllura në dollap me çelës.

Ndërkohë, konstatoam se nga ana e stafit mjekësor ishin marrë masat për pajisjen e sektorit të shëndetësisë me një libër për regjistrimin e rasteve të veçanta dhe të dhunës. Skema e rimbursimit të ilaçeve në parim ishte në rregull dhe të paraburgosurit ishin të pajisur me librezat shëndetësore. Skema e rimbursimit të ilaçeve funksiononte mirë për të paraburgosurit, sipas kontratës trepalëshe me FSDKSH dhe depon farmaceutike. Ndërkohë, që më i vështirë bëhej zbatimi i kësaj skeme për të paraburgosurit, të cilët për shkak të vonësive në plotësimin e dokumentacionit të dosjeve personale e kishin më të vështirë sigurimin e ilaçeve me anë të skemës së rimbursimit të ilaçeve. Gjithashtu, nga të intervistuarit u ngritën ankesa në lidhje me mungesën e medikamenteve në institucion, të cilat shpesh mbuloheshin me kontributet e tyre nga familjarët.

Në kundërshtim me parashikimet ligjore dhe rekomandimet të Avokatit të Popullit, në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Vlorë, nuk kishte Sektor të Kujdesit të Veçantë, në një kohë që për të dënuarit me probleme të shëndetit mendor duhet të tregohet kujdes i veçantë sa i takon përzgjedhjes së standardeve të dhomave ku do të qëndrojnë, ndaj higjienës vetjake të tyre, si dhe të mjedisit që i rrethon.

Personat të cilët vuajnë nga çrregullime të shëndetit mendor, për shkak të sëmundjes së tyre, kanë nevojë për një vëmendje të veçantë, veçanërisht nga ekipi multidisiplinar i institucionit, siç parashikohet në pikën 4 të nenit 3 të ligjit 44/2012 “Për Shëndetin mendor”, ku thuhet se: "Ekipet multidisiplinare" janë ekipet e përbëra nga specialistë të disa fushave, si mjekë, infermierë, psikologë, punonjës socialë, terapistë okupacionalë, logopedistë, terapistë zhvillimi apo specialistë të tjerë, të cilët veprojnë në mënyrë të koordinuar, sipas protokolleve përkatëse për ruajtjen dhe përmirësimin e shëndetit mendor¹⁰. Në këtë kuadër Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve duhet të marrë masa specifike për të përmirësuar sa më parë shërbimin e shëndetit mendor për të paraburgosurit.

Institucioni i Avokatit të Popullit, vlerëson kushtet infrastrukturore të krijuara për ofrimin e shërbimit shëndetësor të të burgosurve, por thekson se, mungesa e mjekut me kohë të plotë dhe mosfunksionimi i këtij shërbimi për t’iu përgjigjur në kohë kërkesave dhe nevoja të të sëmurëve në këtë institucion, në vlerësimin e MKPT-së, kufizon të drejtën themelore të të paraburgosurve për të marrë shërbim shëndetësor në kohë sa më të shpejtë, si dhe shërbim shëndetësor cilësor pranë spitaleve apo klinikave mjekësore, që ndodhen në qytetin e Vlorës, si dhe ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë dhe mbulimin e shërbimit shëndetësor dhe për këtë arsye duhen marrë masa të menjëhershme për plotësimin e stafit, pasi mund të ketë raste urgjente të cilat personeli shëndetësor nuk mund t’i përballojë dhe pasojat mund të jenë të rënda.

¹⁰Pika 4 të nenit 3, të Ligjit nr. 44/2012 “Për shëndetin mendor”

Avokati i Popullit sjell në vëmendjen tuaj qëndrimet e KPT-së (CPT-së) në lidhje me vonesën e qasjes të të burgosurve te mjeku specialist, ku rekomandon se: *“Derisa qëndrojnë në burg, personave të dënuar duhet tu mundësohet qasja deri te mjeku në çdo kohë, pa marrë parasysh faktin e regjimit të burgosjes së tyre” dhe se, “shërbimi shëndetësor duhet të organizohet në atë mënyrë, që do të mundësojë që kërkesat për konsultime mjekësore të ofrohen pa zgjatje të pa nevojshme”,* si dhe Rregulloren Evropiane të Burgjeve ku përcaktohet se: *“Autoritetet e burgut ruajnë shëndetin e të gjithë të burgosurve që janë në kujdesin e tyre. Shërbimet mjekësore në burg organizohen në bashkëpunim të ngushtë me administrimin shëndetësor të komunitetit ose të shtetit. Të burgosurit i ofrohen shërbimet mjekësore, kirurgjike dhe psikiatrike, duke përfshirë dhe ato shërbime që janë të disponueshme në komunitet”¹¹.*

Gjithashtu, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve në Vlorë, nuk ishte pajisur me ambulancë si pjesë e domosdoshme për shërbimin cilësor shëndetësor në kohë të shpejtë për të paraburgosurit në këtë IEVP.

Për sa më sipër, në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku thuhet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”;* të nenit 21, gërma “b” të ligjit nr. 8454, datë. 04.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”,* i ndryshuar, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të nenit 81, pika 2/b të ligjit nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”* ku parashikohet midis të tjerash se: *“2. Në funksion të zbatimit të këtij ligji, Mekanizmi Kombëtar ushtron këto kompetenca:*

b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohen trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura, trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor ose poshtërues”.

REKOMANDOJMË :

1. Marrjen e masave të menjëhershme, për hidroizolim e tarracës të godinës së banimit, për eliminimin e lagështirës në dhomat e të paraburgosurve dhe në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve.
2. Marrjen e masave të nevojshme, për kryerjen e investimeve në ambientet e banimit të të paraburgosurve, me qëllim eliminimin e lagështirës.
3. Marrjen e masave të menjëhershme, për garantimin e akomodimit të të paraburgosurve në mjedise të përshtatshme banimi duke respektuar normat në minimum të hapësirës për person, në institucione të tilla, që janë 6 m² dhe 4m² për person.
4. Marrjen e masave, për instalimin në godinën e të paraburgosurve të sistemit qendror për ngrohje/ftohjen e ambienteve të brendshme të institucionit, si dhe garantimin në çdo kohë të furnizimit me ujë të ngrohtë për mbajtjen e higjienës personale të të

¹¹ Rregullorja Evropiane e Burgjeve, pika 39, 40.1, 40.5;

paraburgosurve dhe të ambienteve të përbashkëta, në përshtatje dhe me kushtet klimaterike të zonës.

5. Marrjen e masave të menjëhershme, për furnizimin me ujë të pijshëm 24 orë në ditë në ambientet e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Vlorë, dhe deri në realizimin e plotë të investimit të rritet numri i orareve të furnizimit me ujë në 10 orë në ditë nga 6 orë që janë aktualisht.
6. Marrjen e masave të menjëhershme, për vënien në funksion të të gjitha dusheve, si dhe lyrjen e ambienteve për të qenë sa më të pastra nga ana higjieno-sanitare.
7. Marrjen e masave të menjëhershme, për plotësimin sipas strukturës organike të sektorit shëndetësor me të paktën me 1 mjek të dytë të përgjithshëm part-time dhe 1 stomatolog, me kohë të plotë në institucion, me qëllim garantimin cilësor të shërbimit shëndetësor për të burgosurit pacientë kronikë dhe të burgosurit e tjerë.
8. Marrjen e masave të nevojshme, për vënien në funksion të ambienteve të pashfrytëzuara, të cilat qëndrojnë të mbyllura në institucion.
9. Marrjen e masave të nevojshme, për vendosjen e një tende për mbulim në sektorin e ajrimit në I EVP Vlorë.
10. Marrjen e masave të menjëhershme, për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualët e sigurisë për këtë kategori.
11. Marrjen e masave të menjëhershme, për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në I EVP Vlorë.
12. Marrjen e masave të menjëhershme për vlerësimin e përmirësimin e shërbimit të shëndetit mendor në sistemin penitenciar.
13. Marrjen e masave të menjëhershme, për shtimin e palestrës me materiale, si gira, shtanga sipas peshës dhe vegla të tjera që ndihmojnë të paraburgosurit të kalojnë kohë shlodhëse në këtë drejtim.
14. Marrjen e masave të menjëhershme, për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
15. Marrjen e masave të menjëhershme, për pajisjen me komodina sipas kushteve normale për jetesë në dhomat e observimit, me kushte higjieno-sanitare të pastra dhe dezinfektim të shpeshtë të këtyre ambienteve në I EVP Vlorë.
16. Marrjen e masave të menjëhershme, për planifikimin dhe organizimin e aktiviteteve social-kulturore e sportive me pjesëmarrjen e të dënuarve, që shërbejnë për rehabilitimin dhe riintegrimin të të paraburgosurve.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454, datë 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

KOMISIONER

AHMET PRENÇI